

Sygehusvæsenet i Esbjerg

Af Charlotte Banke

Esbjerg havde indtil 1890, trods sine da 4.000 indbyggere, intet sygehus. Men i 1890 foranledigede Ribe Amt opført et epidemisygehus på Bavnehøj ved det østlige havneområde. Sygehuset rummede 24 senge, hvoraf kun 4 senge var beregnet til tilskadekomne eller andre akutte, ikke-epidemiske sygdomme. De første år havde sygehuset ikke egen læge, så patienterne blev tilset af byens læge, distriktslæge O. Bruun.

Først da Esbjerg blev købstad i 1899, og kommunen overtog sygehuset, fik det sin egen læge, overlæge Emil Cold. Byrådet gik straks i gang med overvejelser om de fremtidige sygehusforhold. Det tidligere sygehus var helt utilstrækkeligt til den hastigt voksende by, der var vokset fra 4.000 indbyggere i 1890 til 13.000 i året 1900. Byrådet kunne ikke rigtig blive enige, og derfor trak en sygehusløsning i langdrag.

Sct Josephs Hospital

Som et resultat af de forskellige opfattelser i byrådet af sygehusplanerne, blev der på privat initiativ rettet henvendelse til Sct. Josephssøstrene i Danmark om opførelse af et hospital i Esbjerg. Det sagde søstrene ja til, på den betingelse, at der blev skænket en grund. Den ville Byrådet ikke stille med, så en indsamling blandt byens borgere sikrede det nødvendige beløb til køb af en grund i Nørregade, hvor Sct. Josephs Hospital åbnede den 15. september 1904. Det omfattede fire otte-sengsstuer og 16 to-sengsstuer, altså i alt 64 senge. Allerede i løbet af det første år lå der kommunale patienter i alle sengene - til trods for at Byrådet i første omgang havde afslået søstrenes ansøgning om en driftsaftale. Det førte indenfor det første år til en udvidelse til 75 senge.

*Den gamle hovedbygning,
Sct. Josephs Hospital i Nørregade*

I 1937-38 blev Sct. Josephs Hospital udvidet med en sidefløj langs Jyllandsgade, og samtidig oprettedes selvstændige øjen- og øre-næse-halsafdelinger. Fra den 1. april 1962 blev den kirurgisk-obstetriske afdeling

omdannet til en gynækologisk / obstetriske afdeling med fødeafdeling.

Patienterne blev stadig flere, men det gjorde søstrene ikke. Den 1. januar 1979 købte Ribe Amtskommune Sct. Josephs Hospital af Sct. Josephordenen, hvorefter hospitalet indgik som en del af Sydvestjysk Sygehus' hovedsygehusfunktioner.

Sct. Josephs Hospital lukkede og slukkede i efteråret 2002, da anden etape af udvidelsen af Sydvestjysk Sygehus i Østergade stod færdig. Bygningerne er nu solgt, men den gamle hovedbygning er fredet.

Esbjerg Kommunale Sygehus

Byrådet blev først i 1905 enige om at købe den grund i Østergade, hvor Sydvestjysk Sygehus ligger i dag, og dermed var der skabt flertal for, at byen selv skulle løse de sygehusemæssige opgaver. Den 12. november 1909 kunne det nye kommunale sygehus tages i brug. Sygehuset rummede da 50 senge i en tre-etages midterbygning i Rolfsgade og en to-etages sidefløj ud mod Østergade. Sengene rummede patienter med forskellige medicinske og kirurgiske sygdomme, og var opdelt i mands- og kvindeafdelinger, som det var skik dengang.

*Hovedbygningen ved Rolfsgade,
som den så ud i november 1909*

Desuden opførtes en epidemibygning med 25 senge ved Haraldsgade. Der blev også opført en økonomi-bygning, en desinfektionsanstalt, vognport og lighus.

Ved opførelsen af sygehuset blev fundamentet til en tuberkuloseafdeling støbt, men kommunen kunne ikke få tilladelse til at bygge. Esbjerg Kommunale Sygehus fik først i 1914 tilladelse til at udvide med en tuberkuloseafdeling i Østergade.

Sygehuset blev igen udvidet i 1919, da hovedbygningen blev udbygget med en sidefløj mod Finsensgade, og dermed fik sygehuset fordoblet det medicinsk / kirurgiske sengeantal.

Tuberkuloseafdeling fra 1914

Spangsbjerg Sanatorium

Af uransaglige årsager blev det Sct. Josephs-søstrene, der først rendte af med tilladelsen til at bygge en tuberkuloseafdeling, og det førte til byggeriet af Spangsbjerg Sanatorium (senere Spangsbjerg Hospital) i det der dengang var Gjering Plantage. Sanatoriet blev taget i brug den 13. august 1908. Sanatoriet var indrettet med 56 sanatoriesenge og 20 tuberkulose-senge.

Spangsbjerg Sanatorium

Spangsbjerg Hospital blev i 1920 overdraget til Nationalforeningen til Tuberkulosens bekæmpelse. I 1933 blev hospitalet udbygget, og man begyndte på operativ behandling af lungepatienter - en følge af at lungespecialisten overlæge J N Lorenzen var blevet ansat året før. Hospitalet blev udvidet igen i perioden 1941-44, og fik ved samme lejlighed indrette både iltcentral og centralt sugelanlæg, noget der dengang ikke var mange sygehuse i landet der havde.

I 1962 overtog Esbjerg Kommune sanatoriet. Hospitalet indgik herefter som en del af den medicinske afdeling på Centralsygehuset i Esbjerg.

Den 1. januar 1989 overgik Spangsbjerg Hospital til en del af de psykiatriske behandlingstilbud i Ribe Amt sammen med psykiatrisk hospital i Hviding. I dag hedder det Amtssygehuset i Esbjerg, og er ikke længere en del af Sydvestjysk Sygehus.

Esbjerg Centralsygehus bliver til

På grund af den store befolkningstilvækst i byen blev presset på sygehuset så stort, at der i årene 1937-39 blev bygget en tilbygning til sidefløjen mod Østergade,

samt en 1-etagesbygning til skade- og modtagelsesafdeling i tilslutning til midterbygningens nordside. Samtidig blev de ældste sygeafsnit moderniseret, og da tuberkuloseafdelingen blev nedlagt i 1939 blev det muligt at dele sygehuset i en kirurgisk og en medicinsk afdeling.

Tilbygningerne fra 1937-39, der blandt andet rummede skadegang og modtagelse

Den 1. april 1945 blev der indgået en overenskomst mellem Ribe Amtsråd og Esbjerg byråd, hvorefter patienter fra Ribe Amts sognekommuner fik ret til indlæggelse på Centralsygehuset, som kommunens sygehus fra samme tidspunkt fik navneforandring til. I forlængelse af sygehusets vestfløj blev der opført en behandlingsafdeling, som kunne tages i brug i 1955.

Og i 1963 og 1966 blev der opført to pavillonbygninger langs henholdsvis Finsensgade og Østergade i forbindelse med de gamle bygninger.

Efter mange års planlægning påbegyndtes i 1967 byggeriet af en ny senge- og behandlingsbygning. De nye sygehusbygninger blev taget i brug den 1. marts 1974 sammen med en ny teknikcentral på den nordlige side af Haraldsgade. Patologisk institut og kapel beliggende langs Frihedsvej stod færdig i 1975, mens nye bygninger på den sydlige side af Haraldsgade til blodbank, blodtypeserologisk afdeling og auditorium kunne tages i brug i 1977-78.

Den "nye" sengebygning fra 1974 med administrationsbygningen i forgrunden

For at give plads til det nye, måtte blandt andet den gamle epidemiafdeling og en stor del af sygehusets have lade livet.

Udvidelsen af sygehuset 1997-2007

I 1995 var der igen blevet for trangt på Central-sygehuset. I 1995 vedtog Amdsrådet derfor at udbygge og renovere sygehuset for over en halv milliard kroner. Projektet kaldes i daglig tale Generalplanen. Det løber over en 10 årig periode fra 1997 - 2007.

To store nybygninger på i alt 17.000 etagekvadratmeter stod færdige i år 2001 og 2002. I nybygningerne bor blandt andet Gynækologisk/obstetrisk afdeling, Børneafdeling og Neonatalafdeling, et nyt Dagkirurgisk Center, nye ambulatorier, ligesom der er bygget ny forhal med kiosk, café og reception. Hoved-indgangen er flyttet fra Østergade til Finsensgade. 1500 kvadratmeter skal nu rives ned, og 38.500 kvadratmeter i det gamle hus skal renoveres.

Sygehusvæsenet i fremtiden

Her i begyndelsen af det nye årtusinde er der så endnu en gennemgribende strukturændring på vej. Amdsrådet har besluttet at samle hele sygehusvæsenet i Ribe Amt under én ledelse.

Derfor har sygehusvæsenet i Ribe Amt fra den 1 januar 2004 heddet Sydvestjysk Sygehus, og vi har nu til huse på tre matrikler- i Esbjerg, Grindsted og Brørup.

Kilde: Sygeplejerske Aja Høy Nielsen